

SPS I VIRKSOMHEDEN

– INFORMATION TIL MESTER OM STØTTE TIL ELEVER MED DIAGNOSER

TECHCOLLEGE

INDHOLD

INDLEDNING	4
HVAD ER SPS?	5
ELEVENS BEHOV	6
KONTRAKT OG REFUSION	7
ADHD OG ADD	8
AUTISME/ASPERGERS	10
TICS OG TOURETTES	12
DEPRESSION	14
ANGST	16
BORDERLINE	18
SELVSKADENDE ADFÆRD	20

INDLEDNING

Nye tal viser, at omkring 15% af alle under 18 år får en psykisk diagnose – og der er tale om en markant stigning, som ikke umiddelbart ser ud til at vende lige foreløbigt. Der er derfor stor sandsynlighed for, at du og din virksomhed møder en elev med en diagnose.

At have en elev med en diagnose kan lyde besværligt, og det kan da også give lidt bøvl ind imellem. MEN eleven er mere end sin diagnose, og med den rette støtte, kan det blive positivt for både elev og mester.

Denne håndbog giver dig viden om, hvordan du kan forholde dig til eleven, og hvad du kan gøre for at støtte, så læretiden i din virksomhed bliver en succes for eleven – og for dig. Du får praktisk

viden om, hvad støtte er, hvordan det honoreres, når det er dig, der udfører den, samt viden om forskellige diagnoser og konkrete tilgange til dem.

HVAD ER SPS?

SPS står for 'specialpædagogisk støtte' og bevilles til de elever, som har en psykisk diagnose, er ordblinde, talblinde eller har fysiske handicaps. Eleverne har mulighed for at få støtte af SPS-vejledere, når de er på skole, men de kan også få støtte, når de er i virksomheden.

Hvis eleven vil have SPS i virksomheden, så er det dig som Mester eller din svend (eller en anden ansat), som skal udføre støtten.

SPS I VIRKSOMHEDEN

ELEVENS BEHOV

Før du kan yde støtte, har du brug for at kende elevens behov. Det kan du tale med eleven om i opstarten, men brug også gerne elevens SPS-vejleder på skolen til at sparre med. Han/hun kan også give dig råd og vejledning om, hvad eleven har brug for, og klæde dig på til at håndtere dette i praksis.

Støtte fra dig (eller en medarbejder i virksomheden) kan indebære forskellige ting, alt efter hvad den pågældende elev har brug for støtte til.

Det kan for eksempel være:

- At tilrettelægge og skabe overblik over arbejdsopgaver
- At gentage instruktioner, så eleven forstår opgaven
- At give mere tid til at udføre en opgave
- At hjælpe eleven med forståelse af fagligt stof
- At afholde ugentlige samtaler

SPS I VIRKSOMHEDEN

KONTRAKT OG REFUSION

Når en virksomhed udfører SPS, kan der søges refusion hvert halve år. Den ansvarlige SPS-vejleder på skolen laver en ansøgning, hvor der søges om timer. Timerne bliver fordelt mellem skolen og virksomheden. Ved støtteforløbets start sendes en kontrakt til virksomheden, som skal underskrives og sendes

retur til skolen. I slutningen af støtteforløbet skal der udarbejdes en kort beskrivelse af forløbet (den kan laves telefonisk i samarbejde med den ansvarlige SPS-vejleder på skolen). Dernæst sender virksomheden en faktura til TECHCOLLEGE, hvorefter virksomheden får refusion. Der refunderes 285 kr. pr. time.

DIAGNOSE

ADHD OG ADD

ELEVER MED ADHD

- Har nedsat opmærksomhed og koncentration
- Er impulsive, afbryder og blander sig, skaber ofte konflikter
- Har uro i kroppen og er glemsomme
- Har vanskeligheder med planlægning og overblik

ELEVER MED ADD

- Har nedsat opmærksomhed og koncentration
- Kan virke passive og uengagerede
- Har indre uro og tankemylder
- Har vanskeligheder med planlægning og overblik

ELEVENS UDFORDRINGER

- Har svært ved at huske og modtage en kollektiv besked
- Har svært ved at følge lange instrukser
- Har svært ved at arbejde i rum med uro
- Har svært ved at arbejde i længere tid uden pause eller kontakt til instruktør
- Har svært ved at planlægge (fx projekter og arbejdsgange i de daglige gøremål)
- Har svært ved sortere og prioritere information

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED ADHD/ADD

- Lav en ugeplan
- Start hver dag med et "morgenmøde", fortæl hvad der skal ske
- Sørg for at der er en detaljeret plan for dagen
- Giv information på skrift
- Formuler opgaver enkelt, klart og tydeligt
- Sørg for at eleven har forstået opgaven og giv kun en' opgave ad gangen – lad evt. eleven gentage opgaven
- Hjælp eleven med at dele opgaven op i mindre bidder
- Tillad ekstra (korte) pauser
- Tidsperspektiv – brug telefon, ur eller lignende, så eleven kan se at tiden går
- Hjælp eleven med at sortere og prioritere information
- Hjælp eleven til at skabe en ydre struktur (så eleven bedre kan skabe en indre struktur)

DIAGNOSE

AUTISME/ASPERGERS

ELEVER MED AUTISME/ASPERGERS

- Har vanskeligheder ved socialt samspil
- Har vanskeligheder ved social kommunikation
- Har manglende eller nedsat forestillingsevne

ELEVENS UDFORDRINGER

- Opfatter ting meget bogstaveligt og kan have svært ved at afkode det usagte, fx ansigtsmimik og kropssprog
- Har svært ved at forstå humor, ironi (fx tonefald) og sarkasme
- Er meget rutinepræget og bliver ofte forstyrret af den mindste ændring
- Har svært ved at se noget ud fra andres perspektiv, samt hvordan egen adfærd påvirker andre (mærke egne følelser)
- Mangler fornemmelse for almindelige sociale spilleregler (fx turtagning, øjenkontakt, lytte/svare, small talk)
- Har svært ved at forstå, hvad der forventes af dem (fx formålet med stillede opgaver)
- Er ofte detaljefokuseret

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED AUTISME/ASPERGERS

- Lav en ugeplan – gerne visuel og med klokkeslæt
- Start hver dag med et "morgenmøde", fortæl hvad der skal ske
- Brug visuelle midler eller konkrete praktiske eksempler
- Skab faste rammer (fx lokale, fast arbejdsplads/station)
- Vær tydelig i forhold til målet med opgaven, og hvad der forventes af eleven
- Vær opmærksom på misforståelser ved brug af ordspil (fx "spids ørene" eller "stik en finger i jorden" osv.)
- Vær konkret i tale og tekst

DIAGNOSE

TICS OG TOURETTES

ELEVER MED TICS OG TOURETTES

- Tics: Ufrivillige trækninger i muskler og ufrivillige lyde
- Tourettes syndrom: Når både motoriske og vokale tics findes hos samme person – ikke nødvendigvis samtidig
- Kan have koncentrationsproblemer, adfærdsproblemer og motorisk uro

ELEVENS UDFORDRINGER

- Oplever tvangstanker og tvangshandlinger (OCD)
- Har svært ved socialt samspil (eleven kan virke irriterende og provokerende)
- Kan have svært ved at håndtere flere instruktioner på én gang (fx hvis to personer giver instruktioner samtidig)
- Har svært ved at planlægge og overskue flere ting ad gangen
- Tics kan forværres i stressfyldte situationer eller ved uforudsete hændelser

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED TICS OG TOURETTES

- Vær nysgerrig og anerkendende, og spørg ind til, hvordan eleven er påvirket – find ud af hvilke tiltag, der tidligere har hjulpet eleven
- Sørg for at lave en detaljeret plan med eleven (fx visuel ugeplan og morgenmøder)
- Vær tydelig i forhold til målet med opgaven, og hvad der forventes af eleven – giv korte og konkrete instruktioner
- Fasthold almindelig kontakt, når tics er tydelige og lav aftaler om pauser, når tics er værst

DIAGNOSE

DEPRESSION

ELEVER MED DEPRESSION

- Depression er en psykisk sygdom, som ikke skyldes dovenskab, personlig svaghed eller mangel på evne til at tage sig sammen
- Depression er en alvorlig sygdom som hindrer personlig og social udvikling og nedsætter livskvaliteten
- Depression betegnes som en folkesygdom og ses ofte i forbindelse med stress og angst
- Depression findes i mild, moderat og svær form

ELEVENS UDFORDRINGER

- Udtalt nedtrykthed og manglende energi – eleven kan derfor virke uinteresseret, irriteret og umotiveret
- Adfærdsproblemer (fx pjækkeri, selvmedicinering i form af alkohol og/eller stoffer)
- Isolation fra kammerater, familie og arbejde
- Koncentrationsproblemer og hukommelsesproblemer – eleven kan derfor have svært ved at huske aftaler m.v.
- Nedsat selvtillid og selvfølelse
- Ofte udtalte søvnforstyrrelser og eleven kan derfor have svært ved at møde til tiden

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED DEPRESSION

- Ved mistanke om depression skal du bede eleven kontakte egen læge
- Lad eleven begynde dagen med opgaver som han/hun allerede mestrer
- Støt eleven, når der arbejdes med nyt stof/nye opgaver
- Det kan være gavnligt i en periode at tilrettelægge et forløb med færre opgaver, evt. færre timer i løbet af dagen i en periode (lav sammen med eleven en plan for optrapning af timer)
- Tal med eleven om, hvordan depression gør det svært at følge uddannelsen/lærepladsen

DIAGNOSE

ANGST

ELEVER MED ANGST

- Angst betegnes som en folkesygdom og ses ofte i forbindelse med stress og depression
- Angst kan ses som en psykisk lidelse, når den begrænser eleven i sin hverdag og forhindrer eller besværliggør nødvendige ting i livet som arbejde, uddannelse m.v.
- At have angst er at være bange, uden der nødvendigvis er en konkret grund til det

ELEVENS UDFORDRINGER

- Har svært ved at være social (det påvirker elevens skolegang, venskaber og fritidsaktiviteter)
- Har mange spørgsmål om urealistiske bekymringer
- Kan virke alvorlig, vred og trist
- Kan have ondt i maven, hovedpine eller andre fysiske symptomer
- Kan have søvnproblemer (har svært ved at falde i søvn og vågner ofte flere gange i løbet af natten). Det betyder, at eleven kan få udfordringer med at møde til tiden
- Har svært ved at håndtere uforudsete skift, nye situationer eller forandringer i rutinen
- Kan være perfektionistisk (fx i forhold til arbejdsopgaver og skolearbejde)

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED ANGST

- Brug aldrig vendinger som "tag dig nu sammen", "hold op med det pjat" eller lignende
- Sørg for at lave en detaljeret plan med eleven (fx visuel ugeplan og morgenmøder)
- Lad eleven begynde dagen med opgaver, som han/hun allerede mestrer
- Støt eleven når der arbejdes med nye opgaver
- Lad ikke eleven undgå opgaver, men lav en aftale med eleven om at tage et skridt ad gangen
- Sørg for at eleven møder op hver dag – det kan være gavnligt i en periode at tilrettelægge et forløb med færre timer i løbet af dagen
- Støt eleven gennem angstanfald – anerkend angsten og vær i det sammen med eleven uden at være dømmende. Desuden er det gavnligt at eleven trækker vejret normalt, helt ned i maven.

DIAGNOSE

BORDERLINE

ELEVER MED BORDERLINE

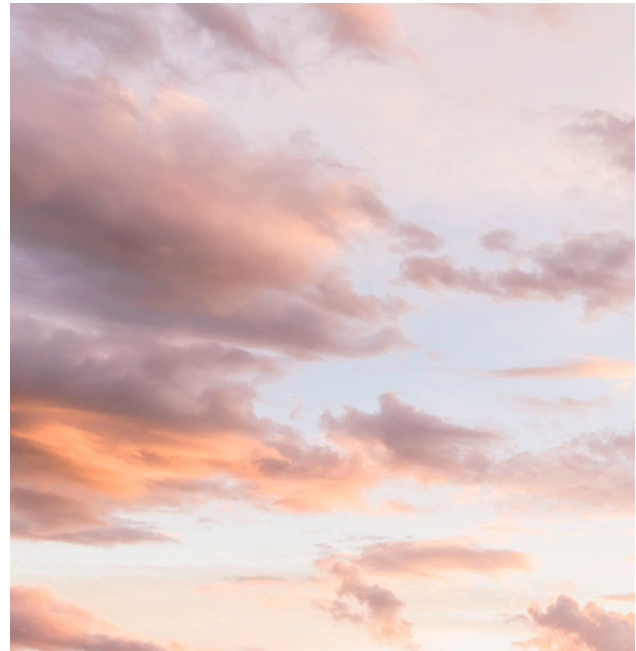
- Har svært ved at regulere følelser og mangler impuls kontrol
- Har udfordringer med relationer til andre mennesker
- Er angst for at blive svigtet
- Tendens til splitting, hvor eleven opdeler omverdenen i to poler – det gode og det onde

ELEVENS UDFORDRINGER

- Kan skabe konflikter i et team ved at danne alliancer og omtale andre negativt
- Kan blive involveret i ustabile forhold og oplever derfor mange brudte venskaber og relationer generelt
- Kan være forstyrret og usikker i sin selvopfattelse (eleven kan derfor virke opmærksomhedsøgende og krævende)
- Humørsvingninger med tilbøjelighed til voldsomme ubegrundede vredesudbrud
- Manglende evne til planlægning, som gør, at opgaver ofte ikke bliver færdige

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED BORDERLINE

- Vær opmærksom på egne og teamets grænser og vær tydelig omkring dem
- Ansatte i virksomheden bør deles om kontakten til eleven
- Konflikter skal tages op, og eleven skal hjælpes til at forstå sin egen påvirkning af konflikten
- Lav en detaljeret plan med eleven (fx visuel ugeplan og morgenmøder)

DIAGNOSE

SELVSKADENDE ADFÆRD

ELEVER MED SELVSKADENDE ADFÆRD

- Er en måde at overleve på – for at klare psykisk smerte og genvinde kontrollen (fokus bliver flyttet til noget andet – Cutting, brænde, kradse, bide eller slå sig selv)
- Hænger ofte sammen med voldsom selvkritik
- Kan ses hos elever, der har været udsat for omsorgssvigt, tab, vold eller seksuelt misbrug
- Ses ofte i forbindelse med andre diagnoser

ELEVENS UDFORDRINGER

- Forsøger oftest at skjule de fysiske tegn
- Beder oftest ikke om hjælp

SÅDAN KAN DU STØTTE ELEVER MED SELVSKADENDE ADFÆRD

- Vær nysgerrig og spørg ind til det, eleven fortæller
- Vær opmærksom på egen reaktion under samtalen
- Anerkend elevens adfærd og lad være med at vise afsky eller forskrækkelse

HVAD SIGER...

HVAD SIGER ELEVERNE?

HVAD SIGER VIRKSOMHEDERNE?

KONTAKT

Louise Thierry Pedersen
SPS-koordinator
Telefon: 2526 6970
Mail: lotp@techcollege.dk

Tanja Holland Hattel
SPS-vejleder
Telefon: 2520 0268
Mail: taha@techcollege.dk

TECHCOLLEGES hovednummer

7250 1000

Åbningstider:

Mandag – Torsdag: 07:30 - 15:00

Fredag: 07:30 - 13:00

TECHCOLLEGE

Øster Uttrup Vej 1 · 9000 Aalborg
Telefon 7250 1000 · techcollege.dk

Oktober 23